

Η ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΥΠΟ ΟΡΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η πολιτική οικονομία της ασύμμετρης διαχείρισης κρίσεων στην Κύπρο
και την Ουκρανία

Παναγιώτης Τήλλυρος

Περίληψη

Το παρόν άρθρο παρουσιάζει μια συγκριτική πολιτικοοικονομική ανάλυση των αντιδράσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη διαχείριση της κρίσης στην Κύπρο (2013) και την Ουκρανία (2022–2027). Υποστηρίζει ότι η εφαρμογή της χρηματοοικονομικής αλληλεγγύης, της θεσμικής πειθαρχίας και της μεγάλης κλίμακας στρατηγικής βοήθειας από την Ένωση δεν διέπεται από ενιαίους κανόνες, αλλά εξαρτάται από τις ενδοενωσιακές πολιτικές δυναμικές, τις μεταβαλλόμενες γεωστρατηγικές προτεραιότητες και την ισχύ των συνασπισμών εντός των δομών λήψης αποφάσεων της ΕΕ. Αντιπαραθέτοντας αυτές τις δύο περιπτώσεις, η ανάλυση καταδεικνύει πώς οι μηχανισμοί διαχείρισης κρίσεων της ΕΕ μπορούν να παράγουν σαφώς ασύμμετρα αποτελέσματα πολιτικής, αποκαλύπτοντας τον βαθμό στον οποίο τα φαινομενικά βασισμένα σε κανόνες θεσμικά πλαίσια εξακολουθούν να διαμορφώνονται από στρατηγικά συμφέροντα και ιεραρχίες εξουσίας. Σε ευρύτερο πλαίσιο, το άρθρο συμβάλλει στην πολιτική οικονομία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, δείχνοντας πώς η διαχείριση κρίσεων εντός της Ένωσης λειτουργεί ως μια εξαρτώμενη από τις περιστάσεις και στρατηγικά διαμορφούμενη διαδικασία και όχι ως μια καθαρά δεσμευμένη από κανόνες θεσμική αντίδραση.

Εισαγωγή

Η εξέλιξη της διαχείρισης κρίσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) έχει αποκαλύψει μια έντονη διχοτομία στον τρόπο με τον οποίο το μπλοκ εφαρμόζει τη χρηματοοικονομική αλληλεγγύη και τη νομική ακεραιότητα. Ενώ η Ένωση παρουσιάζει τις παρεμβάσεις της ως καθοδηγούμενες από αντικειμενικούς οικονομικούς κανόνες ή καθολικές κανονιστικές αξίες, μια συγκριτική ανάλυση της αντιμετώπισης της Κύπρου (2013) σε σχέση με την Ουκρανία (2022–2027)

Ο Παναγιώτης Τήλλυρος είναι οικονομολόγος και αναλυτής διεθνών σχέσεων με ειδίκευση στη γεωπολιτική, τη γεωοικονομία και την ενεργειακή ασφάλεια.

υποδηλώνει μια πραγματικότητα που διέπεται από ασύμμετρες σχέσεις εξουσίας και την επιλεκτική εφαρμογή θεσμικών μέσων πίεσης.

Οι διαβουλεύσεις της ΕΕ τον Δεκέμβριο του 2025 σχετικά με τη χρηματοδότηση της Ουκρανίας απεικονίζουν στην πράξη αυτόν τον στρατηγικό υπολογισμό που καθοδηγείται από συμφέροντα. Τα εκτεθειμένα κράτη μέλη —κυρίως το Βέλγιο, η Ιταλία, η Μάλτα και η Βουλγαρία—αξιοποιώντας νομικά, χρηματοοικονομικά και θεσμικά στοιχεία κινητοποίησαν ανησυχίες και την ευαισθησία σχετικά με τη νομική ευθύνη που διέπει προηγούμενες περιπτώσεις για να καθορίσουν το τελικό αποτέλεσμα της πολιτικής. Αρνούνται να υποστηρίξουν την άμεση κατάσχεση των δεσμευμένων ρωσικών κρατικών περιουσιακών στοιχείων, τα κράτη αυτά κατεύθυναν τη συλλογική λύση προς ένα δανειακό μέσο βασισμένο στην αγορά. Αυτό αποδεικνύει ότι ακόμη και εντός ιεραρχικά δομημένων συστημάτων διακυβέρνησης, τα μικρότερα κράτη διατηρούν σημαντική δράση όταν μεταφράζουν με αξιοπιστία τους εσωτερικούς περιορισμούς ή τα εθνικά συμφέροντα σε διαπραγματευτική επιρροή, κυρίως ασκώντας στρατηγικά τα δικαιώματα βέτο τους για να αναπροσαρμόσουν τους όρους της συλλογικής δράσης.

Αυτή η στρατηγική υπεράσπιση του εθνικού συμφέροντος —η διατήρηση της νομικής ακεραιότητας νομικών αρχών προκειμένου να προστατευθούν οι εγχώριοι χρηματοπιστωτικοί τομείς— έρχεται σε έντονη αντίθεση με τη μεταχείριση της Κύπρου κατά τη διάρκεια της κρίσης του 2013. Ενώ η ομάδα του 2025 χρησιμοποίησε με επιτυχία τη δυνατότητα άσκησης βέτο για να εξασφαλίσει μια νομικά θωρακισμένη εναλλακτική λύση για τη χρηματοδότηση της Ουκρανίας, η προηγούμενη αποτυχία της κυπριακής ηγεσίας να ασκήσει αντίστοιχη επίσημη διαπραγματευτική επιρροή είχε ως αποτέλεσμα την επιβολή εξαιρετικά τιμωρητικών όρων. Αυτοί συνεπάγονταν την καταναγκαστική αναδιανομή του ιδιωτικού πλούτου μέσω ενός παράνομου bail-in, σοβαρές κοινωνικές δυσκολίες και οικονομική συρρίκνωση, καθώς και τη διαρθρωτική διάλυση του εγχώριου τραπεζικού τομέα και του επιχειρηματικού μοντέλου του που ήταν προσανατολισμένο προς τις υπεράκτιες δραστηριότητες.¹

Η σύγκριση, επομένως, αποκαλύπτει μια βαθύτερη θεσμική ασυμμετρία στο πλαίσιο διαχείρισης κρίσεων της ΕΕ. Στην περίπτωση της Ουκρανίας, τα κράτη μέλη που ήταν εκτεθειμένα σε νομικούς και χρηματοοικονομικούς κινδύνους αξιοποίησαν αυτά τα θεσμικά σημεία για άσκηση βέτο, προτάσσοντας νομικές επιφυλάξεις και ενδοιασμούς περί δημιουργίας προηγούμενου, προκειμένου να περιορίσουν το εύρος των αποδεκτών πολιτικών αποτελεσμάτων. Μεταμόρφωσαν αποτελεσματικά

¹ Δείτε τη διδακτορική διατριβή του συγγραφέα: Tilliros, P., *Cyprus Bail-in: An Assessment of the Causes, Impact and Implications*, Αποθετήριο του Πανεπιστημίου Λευκωσίας. Διαθέσιμη στη διεύθυνση:

<https://repository.unic.ac.cy/archive/item/6286?lang=en>

την ευπάθεια σε στρατηγικό πλεονέκτημα, επιτρέποντάς τους να διαμορφώσουν τον σχεδιασμό πολιτικής με τρόπους που προστάτευαν τα εγχώρια συστημικά συμφέροντα. Στην περίπτωση της Κύπρου, αντίθετα, η απουσία συγκρίσιμης κινητοποίησης για διαπραγμάτευση επέτρεψε στις εξωτερικές ατζέντες, επιταγές και υπαγορεύσεις να κυριαρχήσουν στο αποτέλεσμα. Το επεισόδιο αυτό αποκαλύπτει, επομένως, πώς η θεσμική δράση εντός της Ένωσης ασκείται άνισα, μετατρέποντας αυτό που διαφορετικά θα μπορούσε να αποτελεί μια διαπραγματευτική πολιτική διαδικασία σε μια ασύμμετρη ιεραρχία λήψης αποφάσεων. Υπό αυτή την έννοια, η έννοια της «αλληλεγγύης» λειτουργεί λιγότερο ως ομοιόμορφη θεσμική αρχή και περισσότερο ως ένα εξαρτώμενο και επιλεκτικό μέσο που χρησιμοποιείται σύμφωνα με τα κυρίαρχα συμφέροντα εξουσίας και τις επικρατούσες γεωστρατηγικές προτεραιότητες.

Οι μηχανισμοί της ασύμμετρης παρέμβασης: το μέγεθος της χρηματοδοτικής στήριξης

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2025), της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης (EEAS, 2025) και του Ινστιτούτου Κιέλου για την Παγκόσμια Οικονομία, στα τέλη του 2025, η σωρευτική στήριξη της ΕΕ προς την Ουκρανία εκτιμάται σε περίπου 193–197 δισεκατομμύρια ευρώ. Η βοήθεια αποτελεί ένα μείγμα επιχορηγήσεων και δανείων: εκτιμάται ότι το 60% έως 65% είναι επιχορηγήσεις ή βοήθεια σε είδος, ενώ το 35% έως 40% αποτελείται από επιστρεπτέα αλλά εξαιρετικά ευνοϊκά δάνεια με διάρκεια που φτάνει τα 35 έτη. Κρίσιμα, η συμφωνία στα τέλη του 2025 για ένα επιπλέον πακέτο δανείων μηδενικού επιτοκίου ύψους 90 δις ευρώ για την περίοδο 2026–2027 υπογραμμίζει περαιτέρω μια δέσμευση για τη δημοσιονομική επιβίωση της Ουκρανίας που δεν επεκτάθηκε ποτέ στη Λευκωσία.

Η ανισότητα μεταξύ αυτών των δύο περιπτώσεων αναδεικνύει μια διχασμένη «πολιτική στάση» εντός της Ευρωζώνης. Τα €7,3 δις που εκταμίευσε η Κύπρος (από ένα πακέτο €10 δις) αποτελούν μόλις το 3,7% των πόρων που κινητοποιήθηκαν για την Ουκρανία. Ακόμη και αν ληφθούν υπόψη οι δημογραφικές και οικονομικές διαστάσεις, ο όγκος των πόρων που κινητοποιήθηκαν για ένα κράτος που δεν είναι μέλος της ΕΕ επισκιάζει την υποτυπώδη διευκόλυνση δανεισμού που η ΕΕ πρόσφερε σε ένα επίσημο μέλος της Ευρωζώνης. Πέρα από το ποσοτικό χάσμα, το ποιοτικό κόστος της «βοήθειας» διαφέρει θεμελιωδώς.

Συγκεκριμένα, το «κόστος» του συγκριτικά πενιχρού τοκοφόρου δανείου προς την Κύπρο ήταν ο υπολογισμένος στραγγαλισμός και η καταστροφή του τραπεζικού της τομέα, ο οποίος αποτελούσε έναν από τους κύριους οικονομικούς κινητήρες της χώρας. Το «bail-in» του 2013 περιελάμβανε τη δρακόντεια κατάσχεση ιδιωτικών περιουσιακών στοιχείων —που ανήκαν σε καταθέτες, πιστωτές και μετόχους τραπεζών (ΚΠΜ)— καθώς και το αναγκαστικό κλείσιμο συστημικών τραπεζικών

ιδρυμάτων (Laiki Bank το 2013 και, σε μεταγενέστερο στάδιο, της Κυπριακής Συνεργατικής Τράπεζας το 2018). Αυτά τα μέτρα επιδεινώθηκαν από την εκμετάλλευση της αναδιάρθρωσης του ελληνικού χρέους του 2011 (PSI) και την επιβεβλημένη εκποίηση των κυπριακών τραπεζικών δικτύων στην Ελλάδα, αναγκάζοντας ουσιαστικά τους Κύπριους πολίτες να επωμιστούν ένα βαρύτατο φορτίο της τάξης των €10 δις που ήταν σε μεγάλο βαθμό εξωτερικής προέλευσης. Οι αναπόφευκτες συνέπειες αυτής της μονομερούς και άκαμπτης πολιτικής ατζέντας χαρακτηρίστηκαν από μια σκόπιμα μεθοδευμένη συρρίκνωση του εγχώριου τραπεζικού τομέα και τον περιθωριακό διασυρμό της φήμης της Κύπρου εντός των Ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών αγορών.

Αντίθετα, το οικονομικό βάρος της επέμβασης στην Ουκρανία έχει εξωτερικευθεί σε ολόκληρο τον ευρωπαϊκό πληθυσμό από το 2022. Τα παράπλευρα κόστη —οι πληθωριστικές εξάρσεις στην ενέργεια και τα τρόφιμα, καθώς και η εκτροπή εκατοντάδων δισεκατομμυρίων από ευρωπαϊκές προτεραιότητες όπως ο ψηφιακός μετασχηματισμός, η γεωργική ασφάλεια για τους αγρότες της ΕΕ που αντιμετωπίζουν δυσκολίες, και η στέγαση και οι κοινωνικές υπηρεσίες για την αντιμετώπιση της αυξανόμενης κρίσης του κόστους διαβίωσης στην ήπειρο, συμπεριλαμβανομένων των αναγκαίων βελτιώσεων στην υγειονομική περίθαλψη μετά την πανδημία— αντιμετωπίζονται από τις Βρυξέλλες ως «αποδεκτό τίμημα» για γεωπολιτικούς στόχους.

Γεωστρατηγική επιλεκτικότητα και κανονιστική ασυνέπεια στη διαχείριση κρίσεων της ΕΕ

Η σύγκριση μεταξύ της αντίδρασης της ΕΕ στην κυπριακή χρηματοπιστωτική κρίση και της εκτεταμένης στήριξης της προς την Ουκρανία αποκαλύπτει μια βαθύτερη διαρθρωτική ασυμμετρία στον μηχανισμό διαχείρισης κρίσεων της Ένωσης. Αυτή η απόκλιση δεν είναι απλώς οικονομικής φύσης, αλλά έχει κανονιστικό, θεσμικό και γεωστρατηγικό χαρακτήρα. Σε κανονιστικό ή αξιολογικό επίπεδο, η Ένωση έχει επανειλημμένα επικαλεστεί τις αρχές της εδαφικής ακεραιότητας και της απαραβίαστης κυριαρχίας ως κεντρικές δικαιολογίες για την κινητοποίηση έκτακτων πόρων προς στήριξη της Ουκρανίας μετά την εισβολή της Ρωσίας τον Φεβρουάριο του 2022. Η υπεράσπιση των διεθνώς αναγνωρισμένων συνόρων έχει χαρακτηριστεί ως βασικό στοιχείο της ευρωπαϊκής τάξης ασφαλείας, «νομιμοποιώντας» την κατανομή σημαντικής οικονομικής βοήθειας και μακροπρόθεσμων θεσμικών δεσμεύσεων.

Ωστόσο, η εφαρμογή αυτών των αρχών εμφανίζεται να ενεργοποιείται επιλεκτικά. Παρότι η ΕΕ υποστηρίζει τυπικά τις προσπάθειες για την επανένωση της Κύπρου υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, δεν έχει κινητοποιήσει αντίστοιχο πολιτικό ή χρηματοοικονομικό κεφάλαιο για την ανατροπή του status quo της παράνομης κατοχής σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο μετά την τουρκική εισβολή του 1974. Ο

συνεπαγόμενος δυϊσμός αποκαλύπτει μια βαθύτατη κανονιστική ασυνέπεια και αξιολογική ανακολουθία.

Ενώ η Ένωση επικαλείται την «ιερότητα των συνόρων» για να δικαιολογήσει τεράστιες δαπάνες για την Ουκρανία, διατηρεί μια πολιτική υπολογισμένης στρατηγικής αδράνειας όσον αφορά την πέραν των πενήντα ετών τουρκική κατοχή της Βόρειας Κύπρου — ενός εδάφους που *de jure* αποτελεί μέρος κράτους μέλους της ΕΕ. Αυτή η ανισότητα υποδηλώνει ότι η δέσμευση της Ένωσης στο διεθνές δίκαιο και στην προστασία των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας δεν λειτουργεί ως ομοιόμορφος κανόνας, αλλά μάλλον ως εργαλείο πολιτικής — το οποίο ενεργοποιείται κυρίως όταν ευθυγραμμίζεται με τις γεωστρατηγικές επιταγές των κυρίαρχων συμφερόντων της Ένωσης.

Συγκεκριμένα, η πολύ μεγαλύτερη και προσανατολισμένη στην ασφάλεια χρηματοοικονομική κινητοποίηση που ανέλαβε η ΕΕ για τη στήριξη της Ουκρανίας αντανakλά έναν σαφώς διαφορετικό θεσμικό υπολογισμό. Σε αυτή την περίπτωση, η γεωπολιτική επείγουσα ανάγκη, η συνοχή της συμμαχίας και οι συστημικές εκτιμήσεις ασφάλειας επισκίασαν την προηγούμενη δογματική ή νεοφιλελεύθερη έμφαση στη δημοσιονομική και χρηματοοικονομική πειθαρχία. Βασικά, η ουκρανική σύγκρουση εμπλέκει άμεσα την ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική ασφάλειας, τη στρατηγική στάση του NATO και την ηπειρωτική ισορροπία δυνάμεων έναντι της Ρωσίας. Η ανεπίλυτη εδαφική κατοχή της Κύπρου, αν και νομικά σημαντική, δεν ασκεί ανάλογη ή συγκρίσιμη συστημική επιρροή στις ευρύτερες εκτιμήσεις της Ένωσης για την ισορροπία ασφάλειας. Ως εκ τούτου, η θεσμική κινητοποίηση συσχετίζεται λιγότερο με την επίσημη ιδιότητα μέλους και περισσότερο με την αντιλαμβανόμενη συστημική βαρύτητα της σύγκρουσης, καθώς και με το μέγεθος των διακυβευόμενων γεωπολιτικών συμφερόντων. Στην περίπτωση της Κύπρου, τα βαθιά ριζωμένα οικονομικά και εμπορικά συμφέροντα των κυρίαρχων δυνάμεων της ΕΕ με την Τουρκία υποβιβάζουν ουσιαστικά την προσήλωση στις νομικές και ηθικές αρχές σε δευτερεύον ζήτημα, διασφαλίζοντας ότι ο γεωστρατηγικός πραγματισμός υπερτερεί σταθερά της διακηρυγμένης δέσμευσης της Ένωσης στο διεθνές δίκαιο.

Μια δεύτερη πτυχή ή διάσταση της ασυμμετρίας έγκειται στη στάση των θεσμικών οργάνων και στο διαπραγματευτικό βάρος ή τη διαπραγματευτική ισχύ στο πλαίσιο των μηχανισμών χάραξης πολιτικής της Ένωσης. Όπως αποδεικνύεται από την προηγούμενη ανάλυση, οι διαβουλεύσεις σχετικά με το πλαίσιο χρηματοδότησης της Ουκρανίας υπογραμμίζουν ότι η αλληλεγγύη της ΕΕ είναι διακριτική και τυχαία, εξαρτώμενη από τις περιστάσεις, και όχι εγγενώς ιεραρχική ή διαδικαστικά αυτόματη. Η βοήθεια ή η αλληλεγγύη αποτελεί αποτέλεσμα διαπραγμάτευσης και όχι νομική επιταγή, αντανakλαστικό ή συστημική προεπιλογή. Σύμφωνα με τις προαναφερθείσες παρατηρήσεις, τα κράτη μέλη που αντιμετώπιζαν σημαντικές νομικές και ενδεχόμενες χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στην περίπτωση χρήσης

των δεσμευμένων κρατικών αποθεματικών της Ρωσίας κατάφεραν να επηρεάσουν τον σχεδιασμό του μηχανισμού βοήθειας, απομακρύνοντας την Ένωση από την άμεση κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων και κατευθύνοντάς την προς μια δανειακή διευκόλυνση σύμφωνη με τις συνθήκες της αγοράς. Αυτές οι διαπραγματεύσεις καταδεικνύουν για άλλη μια φορά ότι τα θεσμικά αποτελέσματα εντός της ΕΕ συχνά διαμορφώνονται λιγότερο από ένα ενιαίο ευρωπαϊκό συμφέρον παρά από την ικανότητα συγκεκριμένων κρατών μελών να μετατρέπουν τον κίνδυνο στην κυριαρχία τους σε δομημένη διαπραγματευτική δύναμη, ή από την ικανότητα ηγεμονικών μπλοκ να επιβάλλουν τις προτεραιότητές τους στο πλαίσιο της διαδικασίας λήψης αποφάσεων.

Τα στοιχεία ενισχύουν το επιχείρημα ότι η Κύπρος αντιμετωπίστηκε όχι ως εταίρος που έπρεπε να σωθεί, αλλά ως εργαστήριο για τη δοκιμή (test) του «ηθικού κινδύνου». Η κυπριακή κρίση παρουσιάστηκε κυρίως μέσα από ένα αφήγημα χρηματοοικονομικής ορθότητας, εργαλαιοποιώντας την ως όπλο εκφοβισμού απειθάρχητων κρατών μελών, ενώ η πραγματική ατζέντα αφορούσε την εξάλειψη του υπερεθνικού ρόλου και της διασυνοριακής ή υπεράκτιας εμβέλειας του τραπεζικού συστήματος της Δημοκρατίας, καθώς και την στοχευμένη εκδίωξη της ρωσικής χρηματοοικονομικής παρουσίας — μια γεωπολιτική κίνηση που υπογραμμίζει την ασύμμετρη εφαρμογή από την Ένωση των δικών της νομικών αρχών. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο αυτό, η Κυπριακή Δημοκρατία αντιμετωπίστηκε όχι ως εταίρος που απαιτούσε συστημική σταθεροποίηση —όπως συνέβη με τις διασώσεις της Ελλάδας, της Ιρλανδίας, της Πορτογαλίας και της Ισπανίας— αλλά ως μια ιδιόμορφη δοκιμαστική περίπτωση για την επιβολή δημοσιονομικής πειθαρχίας, με παράλληλη απομάκρυνση του ρωσικού και του υπεράκτιου κεφαλαίου από το κυπριακό τραπεζικό σύστημα. Η άνευ προηγουμένου διάσωση με ίδια μέσα (bail-in) του 2013 —που επιβλήθηκε υπό την εξουσία της Ευρωομάδας και της Τρόικας—αντανακλούσε αυτό το πειθαρχικό, τιμωρητικό πρότυπο και μια ασύμμετρη θεσμική πολιτική αντίδραση.

Συνολικά, αυτές οι διαμορφώσεις πολιτικής αποκαλύπτουν ένα ευρύτερο μοτίβο επιλεκτικής ή εξαρτώμενης από τις περιστάσεις συστημικής ενεργοποίησης εντός της Ένωσης. Οι κανονιστικές δεσμεύσεις, τα χρηματοοικονομικά μέσα και η πολιτική αλληλεγγύη δεν εφαρμόζονται αποκλειστικά με βάση νομικές αρχές ή το καθεστώς μέλους· αντίθετα, συχνά αντανακλούν μια διαστρωματωμένη ευθυγράμμιση των συμφερόντων των κυρίαρχων συνασπισμών —κυρίως του γαλλογερμανικού άξονα και των «Frugal Four» (Αυστρία, Δανία, Ολλανδία και Σουηδία)— καθώς και τη διαπραγματευτική ισχύ και τις γεωστρατηγικές προτεραιότητες που ενσωματώνονται στην εξελισσόμενη αρχιτεκτονική διαχείρισης κρίσεων της Ένωσης. Για να συστηματοποιηθεί η έκταση αυτής της ασυμμετρίας, ο παρακάτω πίνακας αντιπαραθέτει το περιοριστικό, πειθαρχικό πλαίσιο που επιβλήθηκε στη Λευκωσία με το γενναιόδωρο, προσανατολισμένο στην ασφάλεια πλαίσιο που στηρίζει τη βοήθεια προς το Κίεβο, παρέχοντας μια συγκριτική αξιολόγηση της

απόκλισης της πολιτικής της ΕΕ σε βασικούς χρηματοοικονομικούς, θεσμικούς και πολιτικούς παράγοντες.

**Πίνακας: Συγκριτική αξιολόγηση των αποκλίσεων στην πολιτική της ΕΕ:
Κύπρος και Ουκρανία**

Category / Metric	Cyprus	Ukraine
Assistance Key Condition	Bank resolution; DLS bail-in; MoU conditionality	"No strings" military and budget aid
Total Disbursed / Pledged	€7,3 bn (actual disbursement)	~€197 bn (2022-2025) + €90 bn (2026-2027)
Primary Mechanism	ESM / IMF program; Bail-in of private assets	Hybrid grants and concessional loans
National Impact	Erosion of banking sector autonomy	Sovereignty and defense support from "Russian threat"
Structural Impact	Offshore model collapse; Banking sector downsizing	Fiscal viability in war conditions; War protraction
Economic Cost	GDP contraction; Banking sector destruction	Inflation across EU; EU fiscal redistribution
Social Cost	Austerity; Unemployment; Private wealth loss	Human toll; Infrastructure destruction; Migration
Opportunity Cost	Lost savings, pensions, home equity; Reputation damage	EU funds diversion from priorities; Foregone Investment
Burden Distribution	Internalized, concentrated within affected member state	Diffused across EU budget, citizens and taxpayers
Institutional Strategy	Eurozone moral-hazard discipline; A "template" for errant member states	Security architecture; Non-member exceptionalism
Underlying Objective	Strategic subordination of the core banking system	Strategic and military industry expansion (SAFE)
Legal Status	EU and Eurozone member state	Non-member candidate state
Geopolitical Stance	"Bilateral" frozen dispute; "Turkey-as-ally" constraint	Territorial integrity defense; Strategic brinkmanship
Occupation Response	EU persistent inertia; UN-led negotiations	Decoupling from Russia with aggressive sanctions

Source: European Commission, EEAS, Kiel Institute for the World Economy, and Author's analysis

Προφανώς, η σύγκριση μεταξύ του τρόπου με τον οποίο η ΕΕ χειρίστηκε την κυπριακή χρηματοπιστωτική κρίση και της αντίδρασής της στην Ουκρανία αποκαλύπτει μια εντυπωσιακά ασύμμετρη πολιτική στάση που θέτει υπό αμφισβήτηση τη συνέπεια των στρατηγικών αρχών της Ένωσης. Στην περίπτωση της Κύπρου, η χρηματοδοτική συνδρομή επικεντρώθηκε σε δραστικά μέτρα εσωτερικής προσαρμογής, συμπεριλαμβανομένης της αναδιάρθρωσης του τραπεζικού συστήματος, της διάσωσης με ίδια μέσα (bail-in) με κούρεμα των καταθετών, των δανειστών και των μετόχων, καθώς και της επιβολής αυστηρότατων όρων με Μνημόνιο στο πλαίσιο ενός κοινού προγράμματος με τη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Το συνολικό ποσό που εκταμιεύθηκε ανήλθε σε περίπου €7,3 δις και συνοδεύτηκε από την άνευ προηγουμένου εσωτερικοποίηση του οικονομικού κόστους εντός του πληγέντος κράτους μέλους. Οι εθνικές επιπτώσεις περιλάμβαναν σοβαρή διάβρωση της αυτονομίας του τραπεζικού τομέα, την κατάρρευση του υπεράκτιου χρηματοοικονομικού μοντέλου και σημαντική συρρίκνωση του ΑΕΠ, ενώ το κοινωνικό βάρος εκδηλώθηκε με λιτότητα, ανεργία και σημαντικές απώλειες ιδιωτικού πλούτου. Ο δηλωμένος θεσμικός στόχος που καθοδηγούσε τη χρηματοοικονομική παρέμβαση αντανάκλαζε κυρίως την πειθαρχία του ηθικού κινδύνου της Ευρωζώνης και δημιούργησε ουσιαστικά ένα «πρότυπο» πολιτικής στο οποίο το κόστος της σταθεροποίησης συγκεντρώθηκε στο εσωτερικό. Αντίθετα, η αντίδραση της Ένωσης στον πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας από το 2022 περιελάμβανε ένα εκτεταμένο πλαίσιο χρηματοοικονομικής και στρατιωτικής βοήθειας, συνολικού ύψους περίπου 197 δις ευρώ για την περίοδο 2022–2025, με επιπλέον 90 δις ευρώ που έχουν δεσμευτεί για την περίοδο 2026–2027. Όπως προαναφέρθηκε, η χρηματοδοτική συνδρομή έχει λάβει τη μορφή ενός υβριδικού μοντέλου επιχορηγήσεων και δανείων με ευνοϊκούς όρους, σχεδιασμένου να διασφαλίσει τη δημοσιονομική βιωσιμότητα υπό συνθήκες πολέμου και να παρέχει υποστήριξη στην κυριαρχία και την άμυνα έναντι της “ρωσικής απειλής”. Εν τω μεταξύ, το οικονομικό και δημοσιονομικό βάρος έχει διαχυθεί και κοινωνικοποιηθεί στον ευρύτερο προϋπολογισμό της ΕΕ και στους Ευρωπαίους φορολογούμενους.

Μια έντονη ασυμμετρία χαρακτηρίζει την παρεμβατική προσέγγιση της Ένωσης: ενώ η Κύπρος —μέλος της ΕΕ και της Ευρωζώνης— υποβλήθηκε σε ένα τιμωρητικό, στενά καθορισμένο πρότυπο κρίσης-πειθαρχίας που αποσυναρμολόγησε το βασικό τραπεζικό της σύστημα, η Ουκρανία —υποψήφια χώρα μη μέλος— έχει ενσωματωθεί σε μια ευρύτερη αρχιτεκτονική ασφάλειας. Το τελευταίο αυτό πλαίσιο δίνει προτεραιότητα στη στρατηγική και στρατιωτικοβιομηχανική επέκταση, όπως αποδεικνύεται από πρωτοβουλίες όπως το πρόγραμμα «Security Action for Europe» (SAFE). Αυτή η γεωπολιτική διπλή στάθμιση (double standards) αποδεικνύεται περαιτέρω από τις αποκλίνουσες αντιδράσεις της Ένωσης στην εδαφική επιθετικότητα: η μακροχρόνια κατοχή της Κύπρου έχει υποβιβαστεί σε μια «διμερή» παγωμένη διαμάχη, περιορισμένη από τις εμπορικές και στρατηγικές σχέσεις της

Ένωσης με την Τουρκία, με αποτέλεσμα τη συνεχή αδράνεια της ΕΕ και την εξάρτηση από την αναποτελεσματική διαμεσολάβηση υπό την ηγεσία του ΟΗΕ. Αντίθετα, στην Ουκρανία, η Ένωση έχει επιδιώξει ενεργά μια ολοκληρωμένη στρατηγική και πολυδιάστατη υποστήριξη, η οποία επιβάλλεται μέσω της αποσύνδεσης από τη Ρωσία με επιθετικές και καταναγκαστικές κυρώσεις. Συνοπτικά, η αντιπαράθεση αυτή υποδηλώνει ότι η διαχείριση κρίσεων από την ΕΕ δεν εφαρμόζεται ομοιόμορφα σε όλες τις περιπτώσεις, αλλά εξαρτάται από τις μεταβαλλόμενες γεωπολιτικές προτεραιότητες, δημιουργώντας ένα πολιτικό τοπίο που —είτε σκόπιμα είτε όχι— δίνει την εντύπωση διαφοροποιημένων προτύπων στην αντίδραση της Ένωσης στις προκλήσεις κυριαρχίας και στις οικονομικές κρίσεις.

Συμπέρασμα: Το τίμημα της «υπό όρους αλληλεγγύης»

Η έντονη απόκλιση στην αντιμετώπιση της Κύπρου και της Ουκρανίας από την ΕΕ συνιστά μια απερίφραστη καταδίκη του μοντέλου της «υπό αιρεσιμότητα αλληλεγγύης» που διέπει επί του παρόντος τη διαχείριση κρίσεων από την Ένωση. Ενώ η ΕΕ έχει επιδείξει μια άνευ προηγουμένου ικανότητα γεωστρατηγικής κινητοποίησης, συμπεριλαμβανομένου του δημοσιονομικού επεκτατισμού και της «χωρίς όρους» στήριξης υπό το πρόσχημα της άμυνας της Ουκρανίας, παραμένει σε μεγάλο βαθμό αδιάφορη απέναντι στη συνεχιζόμενη παραβίαση της εδαφικής ακεραιότητας ενός μικρού κράτους μέλους από την Τουρκία, παρά την αναγνωρισμένη γεωπολιτική σημασία της. Αυτή η ασυμμετρία υποδηλώνει ότι, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού εγχειρήματος, η προστασία της κυριαρχικής ακεραιότητας και της ιδιωτικής ιδιοκτησίας δεν αποτελεί σταθερή νομική εγγύηση, αλλά μια μεταβλητή πολιτικού υπολογισμού.

Τελικά, η σύγκριση Κύπρου-Ουκρανίας καταλήγει σε μια κρίσιμη διάγνωση: προειδοποιεί ότι, όσο η Ένωση δίνει προτεραιότητα στην εξωτερική γεωστρατηγική, στην ηγεμονία που καθοδηγείται από συνασπισμούς ή υπολογισμένους σχεδιασμούς που καθοδηγούνται από μπλοκ έναντι της εσωτερικής θεσμικής ισότητας, κινδυνεύει να εδραιώσει μια διπλή ιεραρχία μεταξύ των κρατών μελών. Σε ένα τέτοιο σύστημα, θεμελιώδεις αξίες όπως η «εδαφική ακεραιότητα», η «χρηματοπιστωτική σταθερότητα» και η «δημοσιονομική ορθοδοξία» δεν αποτελούν πλέον καθολικές αρχές, αλλά μάλλον εργαλεία που χρησιμοποιούνται ή επικαλούνται και εφαρμόζονται με ασυνέπεια, μέσα από ένα επιλεκτικό πρίσμα που βασίζεται στην εξουσία. Η νομολογιακή συνέπεια της Ένωσης και η συστημική δικαιοσύνη υποτάσσονται στις διακυβερνητικές διαπραγματεύσεις, στην ηγεμονική ευθυγράμμιση και στη γεωπολιτική σκοπιμότητα. Σε αυτό το υπόδειγμα, τα μικρότερα κράτη καλούνται να αναλάβουν το εσωτερικό κόστος των συστημικών αποτυχιών, ενώ οι συλλογικοί πόροι ανακατευθύνονται για να καλύψουν τις

μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της παγκόσμιας πολιτικής εξουσίας και τις ασταθείς επιταγές της ηγεμονικής ισορροπίας.

Η αντίθετη αντιμετώπιση Κύπρου και Ουκρανίας, επομένως, αποκρυσταλλώνει ένα καθοριστικό χαρακτηριστικό της σύγχρονης ευρωπαϊκής πολιτικής οικονομίας και γεωπολιτικής: η αλληλεγγύη δεν είναι ούτε ομοιόμορφη ούτε ουδέτερη — διαμορφώνεται από την εξουσία, ενεργοποιείται από στρατηγική αναγκαιότητα και κατανέμεται σύμφωνα με μια ιεραρχία συμφερόντων. Αυτή η ασυμμετρία φαίνεται να επικυρώνει ουσιαστικά τη διαχρονική αρχή της ρεαλπολιτικής του Θουκυδίδη ότι «οι ισχυροί κάνουν ό,τι μπορούν, και οι αδύναμοι υποφέρουν ό,τι πρέπει» — μια πικρή ειρωνεία για μια Ένωση που ιδρύθηκε πάνω στις υποσχέσεις μιας κοινότητας αξιών, δίκαιης μεταχείρισης και γνήσιας αλληλεγγύης.